

V 1).

Alsoo tot verscheyden tyden by drossaert ende die van den magistraet ende den rentmeester van onse stadt ende lande van Isselsteyn ons geremonstreert is, oock in onsen rade versocht, dat wy tot conservatie van onse stadt voorscreven ende tot voorderinge van justitie ende onderhoudinge van goede politie, oock tot soulagement van den gemeenen ingesetenen soudē willen voorsien ende ordineren op sekere poincten ende articulen, by henlieden voorgebracht, soo ist, dat wy, Wilhelm, prince van Oraengiën, grave van Nassau, als vader ende legittime administrateur van onsen seer lieven ende beminden soone Philips Wilhelm van Nassau, grave tot Buere(n), heere tot Isselsteyn etc., ende oock wy, Maria van Nassau, joncvrouwe van Oraengiën etc., geordineert ende gestatuëert hebben, ordineren ende statueren midts desen de poincten ende articulen hiernaevolgende, die wy willen by onsen drossaert, schouuttetten ende magistraten in onse stadt ende lande van Isselsteyn geëxecuteert ende gemainteneert ende by allen ondersaten geobserveert ende achtervolget te worden.

I. In den eersten: alsoo meer als nodich is onse stadt van

1) Dit stuk wordt alhier uitgegeven volgens een afschrift van c. 1640, berustende in het archief der gemeente Benschop, waarvan het in het archief der gemeente IJselstein berustende stuk (Inventaris nr. 32) een afschrift is. Ook dit IJselsteinsche afschrift is uit het archief der gemeente Benschop afkomstig. Beiden hebben tot opschrift: „Copia copie copie”.

Iselsteyn te doen voorsien met enige reparatiën ende fortificatiën van wallen, poorten ende brugge, ende dat mede deselve ten dele mach becomen om te betaelen de schulden ende lasten, daerinne de stadt in desen tyde van oorloge gevallen ende gecomen is ende dagelicx noch is dragende, soo hebben wy geordonneert ende ordincen midts desen by advyse van die van onse raede ende oock den voorscreven magistraet, dat van nu voortaan een yeder tonne biers, dat by yemande in de stadt ende lande van Isselsteyn, Polsbrouck ende Benscop ingelecht sall worden om te slyten, tappen off drincken, hetwelck in derselver stadt oft lande gebrouwen sall zijn, sall eerst ende voor all tot impost moeten betalen aen handen van den pachter oft collecteur twee stuyvers, zoe wancer de tonne biers beter is in pryse als twyntich stuyvers; ende van bier, dat de tonne geldt veertich stuyvers off daerover, daarvan zal een ieder betalen, voor ende aeler hy dat sall mogen inleggen, vier stuyvers; ende van bier van vier gulden ende daerover, ses stuyvers.

2. Aengaende de uuytheemsche bieren, niet vry zijnde, die sullen op een yder tonne twee stuyvers meer geven als de inlantsche bieren in manieren ende maten voorschreven.

3. Ende van een yeder aem Rijnsche wijn, die hier innegelecht, getapt, gesleten oft gedroncken sall worden, daarvan sall eerst betaelt worden den impost vier gulden, ende van een aem Fransche wijn twee gulden, ende van een pot gebrande wijn twee stuyvers. Mits welcken impost, als voorscreven is, op wynen ende bieren zullen cesseren alsulcke andere imposten, als tot noch toe daerop gestelt oft betaelt sijn geweest.

4. Soe wie bevonden wordt enich bier off wijn ingelecht, getapt, gesleten off gedroncken te hebben, voor ende aeler hy den impost voorscreven telcken reyssen betaelt hadde, die sall verbeuren tzelve bier ende wijn ende daertoe noch geen neringhe meer moegen doen binnen deser stadt off lande van Iselsteyn, Polsbrouck ofte Benscop.

5. Alle brouwers sullen voer heur drinckbier voor dit jaer gehouden zijn te betalen eens de somme van vier gulden, een yder voor zijn huysgesin, daermede hy zall moegen volstaen.

6. Ende ten eynde de penningen, van desen impost desen jare procederende, well ende deuchdelijck ten fyne, als voorscreven is, geëmployeert worden, sullen burgemeesters der stede Yselsteyn daarvan gehouden sijn alle jaere te responderen ende goede reeckeninge ons off onsen raden ende gedeputeerden doen;

die 1) oock metten eersten sullen 2) ordineren, aen welcke reparatiën ende fortificatiën ende aen wat schulden die penninge sijn te bestedigen ende employeren, geduerende desen impost den tijd van eenen gehelen jare naestcomende, the reeckenen van den tyde des verpachtinge off collectatie, soo die gedaen sall worden.

7. Soo wy oock verstaen, dat in den tonnen, daerinne het bier vercocht ende gesleten wort, merckelijcke fraude gepleecht wordt, zoe ordineren wy den drossart ende magistraet van Isselsteyn, dat sy terstondt ende sonder vertreck doen comen den bandt van Goutsche tonne ende deselve stellen op het stadthuys met bevel, dat alle brouwers, slyteren, tappers ende onderdanen daernaer alle tonnen sullen doen maecken ende ijcken, egeen mindere oft cleyndere te gebruycken, ende dat nae den tijd van twee maenden, als denselven bandt op het raedthuys gestelt sal sijn; op penen dat, indien drossardt, scholtes ende magistraet van desen te doen in gebreecke bleve, den bandt opentlijk aldaer te doen bestellene voor een yeder 3), sy getaxeert 4) ende geëxecuteert sullen worden als faulteurs ende mededoenders van alsulcken f(r)auden, ende dat diegene, die nae den tijdt van de twee maenden bevonden wordt andere cleyndere off mindere tonnen als de Goutsche bandt, op het stadthuys 5) gestelt zijnde, ende niet geijcket 6) zijnde, tot Iselsteyn vercocht ofte gebruyckt 7) te hebben in het vercoopen ofte leveren van eenige bieren, 8) als een falsarius ende voorts als nae recht gestraft sall worden ende van alle neringe ende ambochte tot ewige daege gepryveert. Ordineren 9) ende bevelen daeromme onsen officieren van der stadt ende platte landen goet ende naerstich toesicht in desen te dragen ende tegens den overtreders sonder eenige dissimulatie by apprehensie ende anders voorts te procederen, als tegens alsulcke misdaden behoerlijcken is.

8. Ende wordt den ijckmeester op gelijcke pene bevolen alle vate ende tonnen alsoo te ijcken, dat se noch tot nadeel van

1) Het HS. voegt hier in: „men”.

2) Het HS. heeft: „sal”.

3) Het HS. voegt hier in: „dat”.

4) Het HS. heeft: „gecauseert”.

5) Het HS. heeft: „gasthuys”.

6) Het HS. heeft: „gelijcket”.

7) Het HS. heeft: „tgebruyck”.

8) Het HS. voegt hier in: „dat deselve”.

9) Het HS. heeft: „ordinerende”.

den brouwer te groot ofte voor de gemeeynte te cleyn bevonden worden; ende sall hy gehouden sijn te coemen cycken, daer hy gevoordeert sal worden, ende toesien dat synen bandt accorde met die op het stadthuys bewaert sall worden.

9. Ende alsoo well redelicken ende billichen is, dat die in tyden deser oorloge heure gepachten ofte eygen landen ende wooningen niet en hebben moegen gebruycken, bevrijdt sijn van alle reële lasten ende pachten, daerop staende, nae advenant van tyde; soe eest, dat wy, gelijk als andere onse goede nabuere, heeren, landen, steden ende vrunden, ordineren ende statuëren, dat nyemant geduyrende den oorloge gehouden is te betaelen eenige renthen ofte lasten van landen, die onbruyckich deur dien gelegen¹⁾ hebben, dan nae advenant dairvan geprofitteert is; dat oock van dien geen pacht betaelt en sall worden, dan nae advenant daervan geproffiteert is. Hyeronder en sullen niet begrepen sijn die nu betaelt moegen hebben oft anders eyntelijcken geaccordeert sijn ende belooft hebben heuren creditours, rentieren ofte landtheeren.

10. Ende soe verre eenige different mochte rijssen tusschen parthyen over²⁾ dese quijscheldinge om tgundt dat yemandt soude pretenderen als³⁾ pachters ofte eygenaer gehad te hebben, alsulcken different ende geschillen ordineren wy, dat by minnelijcken accorde ende verdrach nedergeleydt sullen worden tusschen parthyen, indien zy cunnen accorderen; ende indien niet, dat de pachter oft schuldenaer alsdan synen eysscher zall moegen doen roupen by een boede om te compareren voor commissarissen, die parthyen sullen hooren ende accorderen, indien sy cunnen; indien niet, sonder proches oft train van justitie nae sommieren informatie ordineren ende uitspreecken tgeene zy bevynden redelicken, dat de schuldenaer zall betalen, ende waermede parthyen hem sullen laeten genougen; ende suspenderen van alle vorder rechthandelinghe, oft oock dat enige andere kennisse by den gerechte daervan genomen sall moegen worden.

11. De commissarissen zullen sijn in de stadt van Isselsteyn: den drossart met den schepenenborgemeester ende den rentmeester, ende ten platten lande den voorscreven drossaerdt met den oudtsten burgemeester van den gerechte, aldaer den schul-

1) Het HS. voegt hier in: „te”.

2) Het HS. heeft: „off”.

3) Het HS. heeft: „de”.

denaer onder is staende; geduerende dese commissie den tijt van drie maenden ten eynde des maents Martii naestcoemende, binnen welken tyde diegeen, die quijtscheldinge eysschet, gehouden zall sijn dese te vervolgen of daernae te vollen (te) betaelen.

12. Van gelijcken sall geschieden van tyden ende jaren nae de pacificatie, dat de landen, deur de gemeene wateren geïnnundeert, onbruyckich is blyven leggen, daervan anders noch niet geaccoordeert oft betaelt is; want men geen beslechte saecken midts desen wil geïnnoveert te sullen worden.

13. Ende zoe wy mede onderricht worden van die van onsen raede ende reeckencamer tot Breda ende andere goede onderdanen van de schade, die wy en allen goede luyden sijn lydende door de aenschattinge van haeffelijcke ende andere goederen van die, qualijcken betalende, deur onsen rentmeester ofte andere creditours by executie tot betalinge gedrongen worden, soe sy dickwils by alsulcke pryseringe ende aenschattinge een dardendeel ende de helft van dien zijn verliesende, als de goeden voor sooveel openbaerlijcken op mercktdaegen niet moegen gelden ofte wederom aliëneren; waerdeur men bevyndt, dat de pryseerders ofte aenschatters alleen regard nemen op tgeen, waervoor zy alsulcken goeden niet en souden willen vercopen, als het de heure waeren, ende niet op tgeen, dat alsulcke goederen openbaerlijcken gelden soude moegen, — soe ist, dat wy ordineren mits desen, dat van nu voortaan geen aenschattinge en sall gedaen worden dan nae den waerde ende pryse, dat het goedt openbaerlijcken op dien tijt zall moegen gelden ende niet hoger. Ende sall alsoe de geswooren boede ofte executeur eerst in de plaetse van der aenschattinge doen sommatie om te betaelen binnen vier ende twintich uren ende tot dien aenwysinge van goederen; ende by faute van dien, soe sall alsdan noch ses daegen dexecutie gesurcheert worden opte meuble goederen ende een maent opten inneublen. Ende alsdan naer dexpiratie van alsulcken termijn zall dexecuteur consent versoecken aen den drossardt van te moegen openbaerlicken het goet vercopen; ende zulcx consent hebbende ¹⁾, den officier voorscreven van des heeren wegen tguedt eerst presenteren voor den pryse, als het gelden sall moegen. Ende sall de executeur oft boede daernae tgoet gaen vercopen openbaerlicken ende den penningh, daervan comende,

1) Het HS. heeft: „hebben”.

den triumphant laten genieten tot zynen toegewesen schult ende somme toe; welverstaende dat tselve goet geveyt zall worden ten naesten meret binnen desen lande oft oock tot Utrecht ofte andere onleggende plaetse, indien zulcx gerequireert wordt; ten eynde men alsoo tot de meesten penningen soude mogen geraecken, soe wanneer parthyen onder heur van den pryse niet en sullen kunnen accorderen, waermede alle andere aenschattinge sal cesseren ende de gecondemneerde van tselve guedt ontset ende onteygent zijn.

Van ¹⁾ wegen syne Excellentie wort verclaert het verstant van desen articule te wesen, dat alle voorgaende middelen ende solemniteyten, in het executeren geplecht ende onderhouden, mits desen niet gederogert en werden, maer dat alleenlick in de plaetse van de tauxatie de vercopinge zall geschieden in manieren hier verclaert. Ende was onderteeckent: Vogelsanck ²⁾.

14. Voorts ordonneren ende willen wy, dat allen denghenen, die bevonden sall worden qualick geopposeert te hebben tegens pandinge, schattinge, tauxatie oft executie, sall vervallen wesen in een peene tot prouffyte van myne genadiger heere van der tich stuyvers.

15. Item oft iemandt tegens schepenenappointemente ofte -sententie appelleerde, ende diezelve binnen den geordonneerden tijt nae behooren niet ende prosequerden, sall denselven tot prouffijt van syne Genaden vervallen wesen in een peene van drie carolusgulden.

Alle welcke voorscreven pointen ende articulen wy bevelen onsen drossardt, schoutheten ende magistraten ende die van den gerechte ende oock allen onderdanen naerstelijcken tonderhouden ende doen executeren op pene daerinne begrepen, doende deselve op alle plaetsen, daer men gewoonlijk is, deselve publiceren ³⁾, ten eynde nyemants eeniege ignorantie en pretendeeren. Aldus gedaen in onsen rade ende geconfirmeert by den gedeputeerde van onsen raede, daertoe onder anderen affgeveerdicht, desen XVI^{en} Januarii anno XV^c negen ende tseventich. Ende was onderteeckent: Basius ende M. Sigger.

1) Het hier volgende staat in het IIS. in margine van art. 13 aangeteekend.

2) Hierop volgt nog in het IIS.: „Toorconde by my secretaris onderteeckent: R. van Asperen Jansz., secretaris”.

3) Het IIS. heeft: „publicerende”.

Onder stondt gescreven: Gecollationeert tegens de principael ordinantie, onderteckent alsvoor, ende is dese copie daarmede bevonden accorderende by mijn, griffier onderscreven, op den III^{en} Februarii anno 79. Onderteekent: Cornelis Becks griffier.

Benevens de collatie stont noch geschreven: Op den XVIII^e Januarii anno LXXIX zoe hebbe ick onderschreven als boode tinhouden van dese gepubliceert op de puye van het stadthuys binnen der stede van Isselsteyn. In oirconde by mijn als gerechtsbode onderteckent op datem als boven. Ende was onderteckent: By mijn, Matheus Pietersz. de Wael, gerechtsbode tot Iselsteyn. M. P. dWael ¹⁾.

1) Hierachter komt in het HS. nog het volgende voor: „Noch laeger stondt: Naer collatie is dese copie bevonden accorderende mit zijn principale copie, rustende onder Jacob Willemsz. van Brevelt, beginnende, gedateert, ondertekent ende eyndende als dese, opten XII^{en} dach Augusti anno 90 stilo veteri by mijn, notaris onderschreven. Ende was onderteckent: Nicolaes Van Helmondts notaris.”